

Asia: VN/28937/2021

Työryhmän mietintö pienten riita-asioiden menettelystä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Julkiset oikeusavustajat ry kannattaa pienten riita-asioiden menettelyn tavoitetta alentaa oikeudenkäyntikynnystä ja pienentää oikeudenkäyntikuluriskiä. Tämä on tärkeä tavoite oikeuden saatavuuden parantamiseksi.

Yhdistys kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota ehdotettuihin muutoksiin oikeusapulain 5 ja 6 §:ssä. Ehdotus, jonka mukaan oikeusapua ei lähtökohtaisesti myönnettäisi pienten riita-asioiden menettelyssä, ellei hakijalla ole henkilöön liittyviä erityisen painavia syitä, on ongelmallinen. Vastaavasti rajoitus, jonka mukaan oikeusapua myönnettäisiin pääsääntöisesti enintään viideltä tunnilta, ellei tuomioistuin toisin määrää, heikentää merkittävästi pienituloisten tosiasiallisia mahdollisuuksia saada oikeudellista apua.

Erityisen huolestuttavaa on se, että vaikka menettely on ehdotettu koskemaan aluksi vain asuinhuoneiston vuokrasuhteisiin liittyviä riita-asioita, joiden rahallinen arvo on enintään 10 000 euroa tai joissa ei ole rahamääräistä vaatimusta, esityksessä todetaan selkeästi, että menettelyn soveltamisalaa voitaisiin myöhemmin laajentaa ilman olennaisia muutoksia itse menettelyyn. Tämä tarkoittanee, että rajoitukset oikeusavun saatavuudessa voisivat tulevaisuudessa koskea laajemmin myös muita riita-asioita. Oikeusavun asiakkaille 10 000 euron riita on usein taloudellisesti todella merkittävä, eikä oikeusavun rajaaminen tällaisissa asioissa ole oikeasuhtaista.

Yhdistys pitää erityisen ongelmallisena myös ehdotettua edellytystä, että oikeusavun saaminen pienten riita-asioiden menettelyssä vaatisi "henkilöön liittyviä erityisen painavia syitä", kuten korkea ikä, sairaus, puutteellinen kielitaito tai muu vastaava syy. Tämä tulkintakynnys on epäselvä ja altis eriyävisille soveltamiskäytännöille, mikä lisäisi oikeusaputoimistojen hallinnollista kuormitusta ja johtaisi tarpeettomiin ratkaisupyyntöihin.

Julkiset oikeusavustajat ry katsoo, ettei oikeusavun myöntämistä tulisi rajoittaa erityisen painaviin syihin pienten riita-asioiden menettelyssä. Oikeusavun tarkoituksena on turvata asiantunteva oikeudellinen apu henkilölle, joka ei taloudellisen asemansa vuoksi kykene itse vastaamaan oikeudenkäynnin kustannuksista. Kun menettelyssä vastapuolen oikeudenkäyntikuluja voidaan määrätä maksettavaksi korkeintaan 300 tai 600 euroa, tulee oikeusapua olla mahdollista myöntää ilman erityistä rajoitusta esimerkiksi 3–6 tunniksi, jotta oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuus

voidaan turvata. Oikeusavun rajaamista ei tule pelkästään perustella sillä, ettei vastapuolelta voi vaatia kuluja.

Julkiset oikeusavustajat ry katsoo, että ehdotettu sääntely oikeusavun myöntämisen rajoituksista vaarantaa pienten riita-asioiden menettelyn tavoitteen parantaa oikeuden saatavuutta ja heikentää erityisesti heikommassa asemassa olevien mahdollisuutta saada asiansa oikeudenmukaisesti käsitellyksi. Oikeusturvan kannalta rajoitus on liian tiukka. Siksi esitettyä oikeusapulain muutosta ei tule hyväksyä esitetyssä muodossa. Oikeusavun tuntimäärä pienten riita-asioiden menettelyssä tulisi rajata 30 tuntiin esitetyn 5 tunnin sijaan.

Kyllönen Anssi
Itä-Suomen oikeusapu ja edunvalvonta - Julkiset oikeusavustajat ry